

IX.

HET MAATSCHAPPELIJK GEMIDDELDE ARBEIDSUUR ALS
GRONDSLAG DER CONSUMPTIE.

a. De consumptie als functie der
 productie.

Moge de arbeidersbeweging zich al heel weinig bemoeid hebben met de bewegingswetten der communistische productie, nog veel grooter nevel hangt over de verhouding der producenten tot de maatschappelijk consumptiegoederen. Dit is echter allezins verklaarbaar. Het was toch juist de groote vooruitgang in het inzicht in de samenhang van het bedrijfsleven, dat Marx aantoonde, hoe productie, distributie en consumptie geen van elkaar onafhankelijke gebieden zijn, maar dat ze hun vormen wederkeerig bepalen. Het was daarom "overbodig", "utopisch" en dus "onwetenschappelijk" nu reeds nader op de communistische consumptie in te gaan.

De "wetenschappelijke" gedachtegang was daarom, volgens ons huidig inzicht, heel primitief. Het vraagstuk stond aldus:

DE PROLETARISCHE REVOLUTIE BRENGT DE PRODUCTIEMIDDELEN IN
 GEMEENSCHAPSBEZIT EN DAARMEE GAAN WE OVER TOT HET COMMUNISTISCH
 BEDRIJFSLEVEN.

Dan moeten echter absoluut noodzakelijk de bewegingswetten voor de individueële consumptie daarmee in overeenstemming komen, juist omdat ze onverbreekelijk met de bewegingswetten der productie verbonden zijn. Met de overgang naar het communistisch bedrijfsleven regelt deze zaak zich dus "vanzelf".

I n d e r d a a d i s d i t v o l k o m e n j u i s t !

Alleen..... de overgang naar het "gemeenschappelijk bezit der productiemiddelen" behoeft geenszins naar het communistisch bedrijfsleven te leiden! !

Er is een onmiskenbare drang naar het staatskapitalisme en bij zijn doorvoering regelt de consumptie zich naar de bewegingswetten van het staatskapitalisme!

b. De inzet der revolutie.

Heel typisch komt dit tot uiting bij de vertegenwoordigers van, laat ons maar zeggen het staatscommunisme. Men denkt

er niet aan een vaste verhouding van producent tot product te leggen, men denkt er niet aan, de arbeider door zijn arbeid met een zijn verhouding tot het maatschappelijk product te doen bepalen, hoewel hiermee "iedere uitbuiting uitgesloten zou zijn" en iedere voogdij van één of andere overheid vermeden zou zijn" (Zie blz. 63/64). Nu echter zal het van de heeren, die over het productieapparaat EN het product beschikken, afhangen, hoeveel de arbeider van het maatschappelijk product zal krijgen. Zij zullen een "prijzenpolitiek" voeren, dat wil zeggen: ZIJ stellen de prijzen der producten vast, terwijl ZIJ tevens de collectieve contracten met de vakverenigingen sluiten, om de lonen vast te stellen.

Hoe noodzakelijk het is, dat de arbeiders zich rekenschap geven van de plannen, die in de hoofden huizen van de heeren, die morgen het "communistiche" bedrijfsleven hopen te leiden, moge uit onze volgende beschouwingen blijken. Er moge uit blijken, hoe absoluut noodzakelijk het is, de exacte verhouding van producent tot product tot inzet der revolutie te maken.

c. Verbruiksgeld.

De inzet der revolutie is de werkelijke afschaffing van het arbeidsloon. De sociale revolutie, die de loonarbeid metterdaad afschaft, moet de verhouding van de arbeiders tot het maatschappelijk product op nieuwe grondslagen regelen. (Zie blz. 24/25).

M.a.w.: de individueële consumptie moet naar nieuwe beginselen geordend worden.

De opheffing van de loonarbeid brengt direct mee: de opheffing van het arbeidsloon. Het communisme kent geen arbeidsloon. Het kent slecht de tot één Geheel verbonden producenten, die TE ZAMEN de strijd tegen de natuur aanbinden, om consumptiegoederen voort te brengen, waarna ze deze gelijkmatig onderling verdeelen. Het vaststellen van het arbeidsuur als maatstaf voor de consumptie is niet ander dan een technisch noodzakelijke maatregel, om planmatig te kunnen consumeeren en produceeren.

De technische ordening der consumptie eischt daarom, dat de arbeiders in het bedrijf een "arbeidscertificaat" (Marx) krijgen, waarop is aangegeven, hoeveel uren arbeid zij aan de samenleving gaven. Deze "arbeidscertificaten" of dit "arbeidsgeld" (Owen), of deze "verbruiksbons", of dit "verbruiksgeld" is dus alleen een aanwijzing op de consumptiegoederen, die de arbeiders naar vrije keuze uit de maatschappelijke voorraden kunnen betrekken.

"Hier zij nog opgemerkt, dat bijvoorbeeld het "arbeidsgeld" van Owen evenmin "geld" is als bijvoorbeeld het entreebiljet van een schouwburg..... Het arbeidscertificaat stelt slecht het individueële aandeel van de producent aan

de gemeenschappelijke arbeid vast en zijn individueële aanspraak op het voor de consumptie bestemde deel van het gemeenschappelijk product."

(Marx - "Das Kapital" - Bnd. I
blz. 104 (voetnoot)uitg.a.b.

d. Het verbruiksgeld bij Leichter.

Maar..... als twee hetzelfde zeggen, dan is het nog lang niet hetzelfde, welke oude wijsheid nog eens door Leichter wordt bevestigd. Hij voert in zijn productieapparaat-met-arbeidstijdrekening ook het "arbeidsgeld" voor de individueële consumptie in, waarmee hij de schijnt wekt, alsof de arbeid de maatstaf voor deze consumptie zou zijn. Toch is dit geenszins het geval. In zijn "beeld der samenleving" worden de arbeiders betaald naar de waarde der arbeidskracht juist als onder het kapitalisme. Hij gebruikt het woord "arbeidsgeld" alleen, om de kapitalistische loonverhoudingen te versluieren. Heel onnoozel zegt hij:

"In werkelijkheid ligt aan het hier neergelegde beeld der samenleving de gedachte van de toewijzing der producten in natura te gronde en wel in de verhouding tot de door ieder afzonderlijk verrichte arbeid. Het arbeidsgeld is slechts een uit economisch-technische gronden gekozen vorm van aanwijzing op het aandeel in het nationale product."

(Leichter - als boven - blz. 75 -
spatieering van ons-G.I.

Het schijnt, alsof Leichter hier hetzelfde zegt als Marx, maar in werkelijkheid ligt er een leelijke adder in het gras. Deze is dan te zoeken in de eigenaardige opvatting, die Leichter van de "door ieder afzonderlijk verrichte arbeid" heeft. (Zie blz.58). Voor hem beteekent het dat de kapitalistische loonverhoudingen gehandhaafd moeten blijven en hij gebruikt de term arbeidsgeld alleen, om het handhaven van de loonverhoudingen te versluieren. De producenten krijgen niet zooveel arbeidsuren aan consumptiegoederen terug, als ze aan de samenleving gaven, maar de regeling der consumptie voltrekt zich naar normen, die met de arbeidstijdrekening niets te maken hebben.

Want hoe zijn deze normen?

"De voedingsfysiologen" bepalen, hoeveel en welke levensmiddelen "zoo ongeveer het bestaansminimum voorstellen" (Leichter - blz. 64), waarmee dan "de normale, wetenschappelijk uitgebalanceerde hoeveelheid om te leven" is vastgesteld. En dat is dan de grondslag voor de uitbetaling. Wat heeft dit met de arbeidstijdrekening in de productie te doen?

Dit minimum is dan voor de ongeschoolden, terwijl het loon voor de half- en heel geschoolde arbeiders door "c o l - l e c t i e v e o v e r e e n k o m s t e n" iets hoger wordt gezet. Deze overeenkomsten bepalen het grondloon, terwijl "d e s o c i a l i s t i s c h e b e d r i j f s l e i d e r"..... het loon voor de afzonderlijke arbeider vaststelt", al naar zijn be- kwaamheid.

Het is duidelijk dat de arbeiders de bedrijven nooit als een doel van zich zelf kunnen voelen, als er zulke tegenstel- lingen tusschen hen bestaan. Zij kunnen nooit de verantwoording voor de productie dragen, wat bij de staatscommunisten trouwens ook in het geheel niet de bedoeling is. Bij Leichter zijn dan ook niet de producenten verantwoordelijk voor de gang van zaken, niet de bedrijfsorganisatie als geheel, maar d e d i r e c t e u r . Hij zegt, dat de

"benoemde leider van een bedrijf d e p e r s o o n l i j k e v e r a n t w o o r d i n g e r v o o r d r a a g t . Hij kan zonder meer verwijderd worden, juist zooals een ka- pitalistische bedrijfsleider, die niet aan de hem gestelde eischen voldoet en krijgt dan het door de samenleving gegarandeerde mi- nimum - i n k o m e n , ingeval hij "werkloos" is, of hij wordt in een overeenkomstig lagere en daarmee ook slechter betaalde plaats gebruikt. Op deze wijze kan het z.g. "particuliere initiatief" der kapitalistische be- drijfsleiders en directeuren en hun verantwoordelijkheids- gevoel, dat ook in hun persoonlijke belangen berust, ver- vangen en voor het socialistische bedrijfsleven behouden blijven."

(Leichter - als boven - blz. 101)

Niet onverdienstelijk van Leichter, om het als een van de zwaarste straffen te beschouwen, om in het bestaans-minimum- op-voedingsfysiologische-grondslag geplaatst te worden.

e. Het arbeidsloon bij Leichter.

Ofschoon uit het voorgaande duidelijk genoeg blijkt, dat de loonarbeid de hoeksteen van het Leichtersche socialisme is, willen we het arbeidsloon nog iets nader beschouwen. Daartoe is het echter noodzakelijk, ook nog even de aandacht te vestigen op de "prijzenpolitiek". Wie van meening mocht zijn, dat "de maat- schappelijk gemiddelde productietijd" als "prijs" der producten zou gelden, vergist zich grondig. Leichter is op dit punt niet al te duidelijk, maar toch is zeker, dat de producten tegen een hogere "prijs" in de samenleving overgaan. Zoo spreekt hij b.v. van de "winst", die gemaakt wordt, welke echter niet aan het bedrijf, maar aan de algemeene kas ten goede zal komen. (Rusland!) Uit deze "winsten" worden dan door de algemeene kas de middelen voor de uitbreiding der bedrijven ter beschikking gesteld.

Lit "winstfonds" blijkt dus een "accumulatiefonds" te zijn. Op de uitbreiding der bedrijven komen we later nog terug, maar nu stellen we alleen vast, dat de maatschappelijk gemiddelde arbeidstijd in dit productieapparaat met arbeidstijdrekening o o k n i e t zijn. uitdrukking vindt in de "prijzen" der producten. De zaak is, dat "de leiding der productie" de prijzen vastzet, zooals haar dit nuttig en noodig voorkomt. Ze voert een "prijzenpolitiek".

Daarmee worden onherroepelijk de kapitalistische loonverhoudingen weer binnen gehaald.

De marxistische economie onderscheidt bij de kapitalistische productie drie categorieën ten opzichte van het arbeidsloon:

- 1e.: Het nominale arbeidsloon,
- 2e.: Het reële of werkelijke arbeidsloon en
- 3e.: Het betrekkelijke arbeidsloon.

H e t n o m i n a l e a r b e i d s l o o n is de geldprijs van de arbeidskracht. Dat is dus in het voedingsfysiologische communisme, hoeveel arbeidsuren iemand voor 40 uur werken uitbetaald krijgt.

H e t w e r k e l i j k e a r b e i d s l o o n is de hoeveelheid product, die we voor ons nominale loon kunnen krijgen. Ofschoon ons nominale loon, dus in geld uitgedrukt, gelijk kan blijven, wordt het werkelijke loon hoger, als de producten in prijs dalen. Prijsdalingen in een economische crisis werken bijvoorbeeld als een loonsverhoging voor de menschen met een "vast inkomen". Ofschoon hun geldloon gelijk blijft, stijgt het werkelijke loon. Bij het inzetten van een nieuwe productiegolf loopen de prijzen meestal weer omhoog en daarmee daalt het werkelijke arbeidsloon van degenen, die een "vast inkomen" hebben.

In het toekomstbeeld van Leichter voeren de leiders der productie een "prijzenpolitiek", natuurlijk ! in het belang der consumenten. Maar met dat al stellen ZIJ in werkelijkheid het werkelijke arbeidsloon vast, ondanks alle "collectieve overeenkomsten", die alleen betrekking hebben op het nominale arbeidsloon. De producenten en de consumenten zullen door middel van de "democratie" wel een woordje over deze prijzenpolitiek mogen meespreken, maar de werkelijke verhoudingen, de werkelijke prijspolitiek, wordt toch door de heeren van de "statistiek" bepaald.

H e t b e t r e k k e l i j k a r b e i d s l o o n is de verhouding van het werkelijke arbeidsloon tot de ondernemerswinst. Blijft het werkelijke arbeidsloon gelijk, maar stijgt de winst van de ondernemer, dan is daarmee het betrekkelijk arbeidsloon gedaald.

Leichter legt in zijn "beeld der samenleving" de grootste nadruk op de rationalisatie der bedrijven, dat is op grotere productiviteit, dat is op het scheppen van meer product in dezelfde of kortere arbeidstijd. De maatschappelijk gemiddelde tijd, die voor het vervaardigen der producten vereischt wordt, daalt daarmee voortdurend. Echter: de zakelijke verhouding van de producent tot het product is bij Leichter niet in de

dingen vastgelegd. Leichter kent slechts op voedingsphysiologische-grondslag-gevoede-arbeidsmachines-met-verstand, wien met de toename van het product, dat ze voortbrengen, niet extra voedsel toegevoerd behoeft te worden. Misschien, dat de arbeiders ook nog wat van de meer geschapen rijkdom krijgen, maar er is niet de geringste waarborg voor.

Zoodat we maar willen zeggen, dat het invoeren van de arbeidstijdrekening in het bedrijfsleven geen zin heeft, als de maatschappelijk gemiddelde arbeidstijd niet meteen de grondslag der consumptie is. Is de verhouding van de producenten tot het maatschappelijk product in de dingen zelf direct vastgelegd, dan is er geen plaats voor "prijzenpolitiek", dan komt iedere verbetering van het productieapparaat alle consumenten a u t o - m a t i s c h direct ten goede, zonder dat iemand iets "toewijst".

f. Het Communisme in Sowjet-Hongarije.

Ondertusschen is Leichter niet de eenige, die z'n heil in de prijzenpolitiek zoekt. Integendeel: het is het centrale punt, waar a l l e beschouwingen omtrent het communistisch bedrijfsleven om draaien. Belangrijker dan alle beschouwingen is echter de praktische ervaring en daarom willen we nader onderzoeken, hoe de practijk van de prijzenpolitiek en van het communistisch bedrijfsleven in Sowjet-Hongarije zich voltrok. (We nemen Rusland niet tot voorbeeld, omdat dit in zoo'n klein bestek niet goed mogelijk is. In principe komt het echter op hetzelfde neer)

De vroegere volkscommisaris van Sowjet-Hongarije, Varga, heeft in "Die wirtschaftspolitischen Probleme der proletarischen Diktatur" zijn ervaringen en theoretische inzichten betreffende vroegere Raden-Republiek uiteengezet. Voor de studie van het communistisch bedrijfsleven is dit werkje van groot belang, omdat hier eenerzijds de theorie van het staatscommunisme tot practijk werd, terwijl anderzijds de practijk tot theorie wordt omgesmeed. In Hongarije werd het communisme volgens de regels van de staatscommunistische kunst opgebouwd en wel onder zulke gunstige omstandigheden, dat

"de omvorming van het proletarisch bedrijfsleven zich sneller en energischer voltrok dan in Rusland."

(Varga - "Die wirtschaftspolitische Probleme der proletarischen Diktatur" - blz. 78)

Het land is veel kleiner, en dichter bevolkt, waardoor

"veel centraal georganiseerd kon worden, dat bij de geweldige

oppervlakte van Rusland gedecentraliseerd worden moest."
(Varga - Als boven - blz. 78)

De opbouw voltrok zich naar de Hilferding'sche visie van het "algemeene kartel". (zie Varga - blz. 122), waarbij de staat als algemeene beheerder en leider der productie en distributie het volle beschikingsrecht over alle producten heeft. Wat nog in het "vrije" kapitalistische bedrijf aan goederen werd voortgebracht, werd door de staat opgekocht, zoodat deze metterdaad meester was van het geheele product.

g. De distributie der productiemiddelen.

Hebben de leiders zoo de beschikking over het geheele maatschappelijke product, dan moeten ze dit distribueeren, waarbij zich allereerst de verzorging der bedrijven met nieuwe productiemiddelen en grondstoffen doet gelden. Hiertoe waren door de Opperste Economische Raad verschillende Grondstoffen-Centrales ingericht, die dan aan de bedrijven of takken van bedrijf zooveel grondstoffen enz. "toewezen", als ze nuttig en noodig oordeelden. Deze centrales waren echter geenszins alleen distributieorganen: ze fungeerden tevens als politieke en economische machtsmiddelen tegenover de arbeidersklasse. Deze centrales moesten de concentratie van de bedrijven tot stand brengen, wat heel eenvoudig ging, door de bedrijven, die men stil wilde leggen, eenvoudig van de toevoer van grondstoffen af te snijden. Daarmee kwam het bedrijf van zelf stop te staan en de betrokken arbeiders vlogen de straat op. Het ligt voor de hand, dat de arbeiders zich tegen een dusdanig concentratieproces, dat in z'n economische gevolgen voor hen even noodlottig was, als het kapitalisme, zich verzetten.

Practisch werd hun aan het verstand gebracht, dat de arbeiders niet het beschikingsrecht over het productieapparaat hadden, maar dat dit recht beruiste bij de ambtenaren van de Opperste Economische Raad, welke ~~zich~~ in onoplosbare tegenstelling tot de arbeiders kwam te staan! (Zie - Varga - blz. 71)

Het is ons inziens wel waarschijnlijk, dat het concentratieproces zich "van boven af" sneller voltrekt, dan "van onderen op", maar de prijs, die we er voor betalen, is veel te hoog: ze kost de beschikking van de producenten over het productieapparaat..... en daarmee het communisme zelf!

h. De prijzenpolitiek in Hongarije.

Komen we nu aan het gebied der consumptie, dan dient opgemerkt, dat Varga in principe voor een gelijkmatige verdeling van het product opkomt. Deze verdeling zou dan zonder rekeneen-

heid "in natura" geschieden (Zie blz. 14 van dit geschrift). Varga wijst er echter op, dat de arbeiders zich aanvankelijk zelf tegen een gelijkmatige verdeling van het maatschappelijk product verzetten en dat we rekening moeten houden met een

"kapitalistisch-gecorrumpeerde, in een hebzuchtig-egoistische ideologie opgevoede arbeidersgeneratie."

(Varga - als boven - blz. 42)

We kennen deze ideologie, die de geschoolde arbeiders minachtend doet neerzien op de ongeschoolden, terwijl het tevens tegen hun rechtsgévoel indruischt, dat de dragers van de intellectueele beroepen, zoals dokters en ingenieurs, geen grooter aandeel van het maatschappelijk product zouden krijgen. Wel zit de overtuiging vast, dat het verschil tegenwoordig wat àl te groot is, maar een dokter is nu eenmaal geen vuilnisman. In hoeverre de arbeiders deze ideologie in de loop der revolutie omvormen, dient afgewacht. Zooveel is zeker, dat deze omvorming zich na de revolutie snel moet voltrekken, omdat een ongelijkmatige verdeling van het product telkens opnieuw tot botsingen tusschen de arbeidersklasse zelf voert.

Voor de verdeling der producten werden nu voor ieder product de rantsoenen vastgesteld, welke dan in de coöperaties betrokken konden worden.

Maar "daar voorloopig nog geldprijzen en geldloonen bestaan", zullen we ons moeten bezighouden met "het vaststellen van de prijzen door de staat."

Varga geeft eerst de "principieele oplossing", welke echter geen toepassing kon vinden. Deze wordt dan als volgt geformuleerd:

"Hoe hoog moet de prijs van de door de staat geproduceerde goederen worden vastgesteld? Zouden de door de staat geproduceerde goederen tegen de eigen kostprijs verkocht worden, dan bleven geen inkomsten voor de bovengnoemde in-productieve groepen der bevolking over (Bedoeld worden soldaten, beambten, onderwijzers, werklöozen, zieken, invaliden). Ook zou er dan geen mogelijkheid zijn voor een werkelijke accumulatie van productiemiddelen, die in de proletarische staat nog dringender noodig is, dan in de kapitalistische. Principieel moeten daarom alle staatsgoederen tegen de "maatschappelijke productiekosten" verkocht worden. Wij verstaan daaronder de kostprijs plus een voldoende toeslag voor het dekken der onderhoudskosten der niet-arbeidenden, plus een toeslag, om de werkelijke accumulatie mogelijk te maken. Anders gezegd: de verkoopprijzen moeten zoo vastgesteld worden, dat de staat niet alleen geen tekort heeft, maar nog over een overechot beschikt voor het oprichten van nieuwe productieve bedrijven. Dit is de principieele oplossing.

(Varga - als boven - blz. 147)

We zullen later deze "principieele oplossing" nader beschouwen. We wijzen er nu alleen op, dat het niet mogelijk was, deze "maatschappelijke productiekosten" te bepalen, zoodat men z'n toevlucht tot een gewone prijzenpolitiek nam. M.a.w. op verschillende producten werd een indirecte belasting gelegd.

Ongetwijfeld wil Varga, dat deze prijzenpolitiek een **KLASSEPOLITIEK** zal zijn, zoodat de arbeidersklasse bevoorrecht wordt. Zoo wil hij bijvoorbeeld de productie die voor de arbeiders van vitaal belang zijn, zooals brood en suiker bijvoorbeeld, heel weinig belasten en de artikelen, die een zekere "luze" vertegenwoordigen, meer doen dragen. Hij verklaart echter, dat dit meer propagandistische dan economische beteekenis heeft, omdat de ontzaggelijke bedragen, die de staat verslindt, ten slotte toch van de massa, dat is van het proletariaat, moet komen.

DEZE KLASSEPOLITIEK, hoe goed overigens ook bedoeld, LEGT DE HEELE ROTHEID VAN DE STAATSCOMMUNISTISCHE DISTRIBUTIE BLOOT. Ze demonstreert heel duidelijk, dat hier de producent door zijn arbeid NIET meteen z'n aandeel in het maatschappelijk product heeft bepaald, maar dat dit in de "hogere regionen" door persoonlijke beschikking wordt vastgesteld.

Daarmee wordt de oude strijd om de regeeringsposten in nieuwe vorm voortgezet.

Ten duidelijkste blijkt, dat, wie over de politieke macht in de staat beschikt, tegelijk meester is van het geheele maatschappelijke product en door de "prijzenpolitiek" de verdeling van het "volksinkomen" beheerscht. Het is de oude strijd om de machtsposities, die op de ruggen der consumenten wordt uitgevochten. Nemen we daarbij nog in aanmerking, dat in Hongarije de loonen door de Opperste Economische Raad werden vastgesteld, (Zie - Varga - blz.75), dan is het beeld der massa-verslaving onder het staatscommunisme compleet. De centrale leiding der productie heeft het nu volkomen in de hand, een afgedwongen loonsverhoging onmiddellijk door haar prijzenpolitiek te niet te doen. Overduidelijk blijkt hier, dat de arbeidersklasse zich bij de opbouw van het staatscommunisme een productieapparaat scheidt, dat zich boven de massa's verheft en uitgroeit tot een onderdrukkingsapparaat, waartegen de strijd nog veel moeilijker is dan tegen het kapitalisme.

Deze verhouding van beheerscher en beheerschte vindt haar versluiering in de democratische vormen der distributieorganisaties. Zoo werd op 20 Maart 1919 in Rusland een decreet afgekondigd, waarbij de heele russische bevolking verplicht werd, zich in verbruiks-coöperaties aaneen te sluiten. Al deze coöperaties, die binnen hun werkingssfeer een eigen bewegelijkheid hebben, werden zoo tot één organisch geheel, tot één ontzaggelijk distributie-orgaan aaneengesmeed, terwijl de consumenten door voortdurende vergaderingen en congressen de gang der distributie bepaalden: ze waren "baas in eigen huis". Hoewel de staat de

stimuleerende kracht voor de coöperatievorming en -aaneensluiting was, werd na de grondvesting der organisatie de verdeling van het product aan de bevolking zelf overgelaten. ("Russ.Korrespondenz" - 20 Jan. '20. Zie Varga - blz.126).

Volgens de "Russ.Korrespondenz" zou deze organisatorische werkzaamheid van de staat reeds na 5 maanden zulk een distributieapparaat tot stand hebben gebracht.

Zooveel is zeker, dat de dictatuur van de Communistische Partij in Rusland in dit opzicht een ontzaggelijk stuk werk heeft verricht een ongetwijfeld een schitterend voorbeeld heeft gegeven, hoe de consumenten in korte tijd hun eigen apparaat voor de consumptie kunnen opbouwen. Echter: de consumenten mogen al "baas in eigen huis" zijn, de kwestie, waarom het in het communisme gaat, de verhouding van de producent tot het product, wordt door hen niet beslist. Deze wordt "buitenshuis" vastgelegd door de centrale regeeringsburo's. De consumenten mogen dan zelfstandig verdeelen, maar naar de normen, zooals die door de "prijzenpolitiek" zijn bepaald.

i. "Rechtvaardige" verdeling?

Bij communistische productie verlangen we dus, dat de arbeidstijd de maatstaf voor de consumptie zal zijn. Ieder arbeider bepaalt door zijn arbeid tegelijk zijn aandeel in de maatschappelijke voorraden consumptiegoederen. Of zooals Marx zegt:

"De producent krijgt van de samenleving een aanwijzing, dat hij zoo en zooveel arbeid geleverd heeft (na aftrek van zijn arbeid voor het maatschappelijk fonds) en onttrekt met deze aanwijzing zooveel aan de maatschappelijke voorraden consumptiemiddelen, als evenveel arbeid kost. Dezelfde hoeveelheid arbeid, die hij de samenleving in de een of andere vorm geeft, krijgt hij in andere vorm terug."

(Zie biz. 29)

Zeer ten onrechte wordt dit wel eens als een "rechtvaardige" verdeling van het maatschappelijk product opgevat. En dat is dan in zooverre juist, dat niemand met nietsdoen aan de kost kan komen, zooals de couponnetjes-knippers. Maar daarmee is de rechtvaardigheid dan ook uitgeput. Op het eerste gezicht lijkt het zeer rechtvaardig, dat alle loonverschillen worden opgeheven en alle functie's in het maatschappelijk leven, zoowel van hoofd- als van handarbeid, dezelfde rechten geven op de maatschappelijke voorraden. Maar bij nadere beschouwing werkt dit gelijke recht zeer onrechtvaardig.

Neem twee arbeiders, die beiden hun beste krachten aan de maatschappij geven. Maar de een is ongetrouwd, terwijl de ander een gezin met vijf kinderen heeft. Weer een ander is gehuwd, terwijl man en vrouw beiden werken, zoodat ze een "dubbel inkomen hebben. Met andere woorden: het gelijke recht op de

maatschappelijke voorraden wordt in de praktische consumptie tot groot onrecht.

De verdeling der goederen naar de maatstaf van de arbeidstijd kan dus nooit uit de rechtvaardigheid afgeleid worden. Aan de maatstaf van de arbeidstijd kleven dezelfde onvolkomenheden als aan iedere maatstaf. Dat wil zeggen: een rechtvaardige maatstaf bestaat niet en kan nooit bestaan. Welke maatstaf men ook kiest, ze zal altijd onrechtvaardig moeten zijn. En wel, omdat het gebruik van een maatstaf beteekent het negeeren van de individuele verschillen in de behoeften. De een heeft weinig behoeften, de ander veel. De een kan daardoor al zijn behoeften met zijn aanwizingen op de voorraden rijkelijk bevredigen, de ander moet zich daarbij nog allerlei ontzeggen. Ze geven hun heele wezen aan de samenleving, en toch kan de een zijn behoeften wel bevredigen en de ander niet.

Dit is de onvolkomenheid, die iedere maatstaf eigen is. Het aanleggen van een maatstaf bij de consumptie wordt daardoor juist de uitdrukking van de ongelijkmatigheid in de consumptie.

De eisch van gelijk recht op de maatschappelijke voorraden heeft dus niets te maken met rechtvaardigheid. Het is dan ook een politieke eisch bij uitnemendheid, die we als loonarbeider stellen. Voor ons is de opheffing van de loonarbeid het centrale punt der proletarische omwenteling. Zoolang niet de arbeid de maatstaf voor de consumptie is, zoolang is er een "loon", het moge hoog of laag zijn. In ieder geval is er geen direct verband tusschen de voortgebrachte goederenrijkdom en dit loon. Daarom moet de leiding van de productie, de verdeling der goederen en daarmee tevens de voortgebrachte meerwaarde op "hoogere instanties" overgaan. Is de arbeidstijd de maatstaf voor de individueele consumptie, dan wil dat niet anders zeggen, dan dat de loonarbeid is afgeschaft, dat er geen meerwaardevorming plaats vindt en dat er dus geen "hoogere instanties" noodig zijn, om "het volksinkomen" te verdeelen.

De eisch van gelijk recht op de maatschappelijke voorraden steunt dus geenszins op de "rechtvaardigheid" of op eenigerelei moreele waardeering. Het steunt op de overtuiging, dat alleen op deze wijze de loonarbeiders de zeggingschap over het bedrijfsleven kunnen houden. Op de "onrechtvaardigheid" van het gelijke recht begint de communistische maatschappij zich te ontwikkelen.

.....